

عنوان مقاله:

کاربرد زلف به عنوان سرپوش شراب در غزلیات حافظ

محل انتشار:

پژوهشنامه ی متون ادبی دوره ی عراقی، دوره 5، شماره 1 (سال: 1403)

تعداد صفحات اصل مقاله: 23

نویسندگان:

تیمور مالمیر - استاد، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده زبان و ادبیات، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران

هیمن کریم محمد صالح - گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه کومار، سلیمانیه، عراق

خلاصه مقاله:

گاهی در متون ادبی، «زلف» با عناصر میخانه نظیر شراب و ساقی همراه شده یا با آن ها ترکیب خاص ساخته است. مثل اینکه «زلف ساقی»، «ساقی زلف انداز» یا به صورت استعاره «نافه» به جای زلف به کار رفته است، اما تناسبی با مفهوم رایج زلف به عنوان عضو بدن انسان یا زلف معشوق ندارد، ولی محققان، زلف را فقط به عنوان زلف انسان و معشوق تصور کرده اند. شارحان دیوان حافظ به سبب اینکه زلف را فقط مربوط به معشوق می پنداشته اند در ابیاتی که در کنار زلف از باده یاد شده به تعبیر دور رفته اند و شاید یکی از علت های که موجب تصور عدم انسجام در غزلیات حافظ شده، همین عدم توجه به معنای اصلی و کاربردی واژه هایی نظیر زلف در عصر حافظ است. فرض اصلی ما در این موارد آن است که «زلف» به معنای درپوش و وسیله بستن به کار رفته است. واژه «زلفین» و «زرفین» در متون کهن به معنی حلقه در به کار رفته است. «ین» در اینجا نسبت است به زلف یعنی زلفی. در زبان دری امروز افغانستان همچنان «زلفی» و «زلفک» به معنی زنجیر و وسیله بستن در و دروازه کاربرد دارد. کاربرد زلفی و زلفک در فارسی افغانستان بیانگر آن است که واژه زلف در فارسی قدیم، معادل واژه عربی «فدام» برای سرپوش شراب به کار می رفته است. واژه های دیگر نظیر گیسو و موی نیز به سبب اشتراک معنا با زلف، به همان مفهوم و کاربرد تا حدی رواج یافته است. براساس این مفهوم از زلف، به بازنگری در مواردی از شعر حافظ پرداخته ایم که پیش تر، محققان به عنوان زلف معشوق تلقی کرده اند. همچنین براساس آن به عدم انسجام در غزلیات حافظ معتقد شده اند و از کاربرد مفاهیم طنزآمیز در غزل حافظ غفلت کرده اند.

کلمات کلیدی:

انسجام غزل حافظ، استعاره، زلف ساقی، زلف شراب، نافه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2029437>

